

146.814

A
II

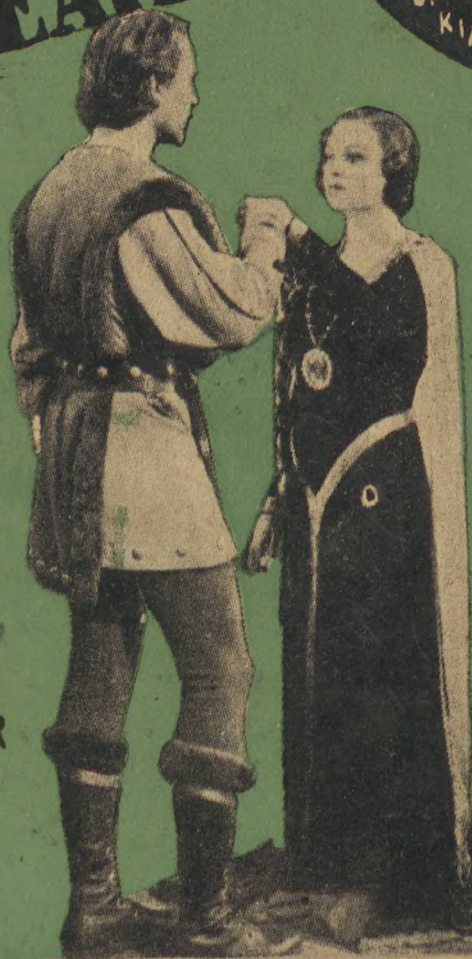
F
O

A SORS IRÓDEÁKJA

146814

IRTA:
FORSTER
GYÖRGY

bc.

DR
ZAJZONB.
KIADASA
60
20
FILLER

1893
JAN 10

1893
JAN 10

1893
JAN 10

Da

A SORS IRÓDEÁKJA

IRTA

FORSTER GYÖRGY

40433/1943. M. E. sz.

Dr. ZAJZON BARNÁKÉ KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST.

bc

Minden jog fenntartva

146814

Kiadja: Dr. Zajzon Barnabé könyvtáros, Budapest.
III. Pacsirtamező u. 41. — Felelős kiadó: Dr. Zajzon Barnabé

Nyomatott: Globus Nyomda: Műintézet Rt. Budapest. VI. ker.
Aradi-utca 8. — Felelős: Yllér Margittay Antal igazgató

ELSŐ FEJEZET

Összeesküvés.

A várszerűen kiépített, hatalmas udvarház visszhangzott a zajtól. Hátról az istállóknál lovakat nyergeltek, ökröket fogtak igába s a csatlósok, meg fegyveresek még egyre itták a koraeste kiosztott bort. A ház egy nyitott, ólomkeretes ablakán sűrű felhőkben tört ki a fáklyák füstje; a rőt lobogás kilátszott ilyenkor s a kurjongatás, muzsikaszó és láncdobogás is felerősödött.

A főasztal első helyén, mindjárt a házigazda mellett, a vörösszakállas Bazini gróf már részegen verte az asztalt.

— Azt mondom én neked, Büky uram, hogy úrrá teszlek, igazi nagyúrrá. Olyan igaz, mint ahogy vendéglátó asztalodnál ülök.

A házigazda megemelte a cinnkupát:

— Én meg azt mondom, Bazini gróf, hogy úr vagyok én te kegyelmed segítségére nélkül is. Egészségedre.

Felémelte a kupát s erre a vendég felugrott. Megemelte műves ivóedényét és beleharsogta a hosszú és széles, de alacsony terembe:

— Vivat Fridericus, rex Hungariae...!

— Vivat! Vivat!

A kupák összezsundultak s a zürzavaros kiáltásokat visszhangozva verték vissza a derékvastagságú tető-

gerendák. Szacsвай Boldizsár odalépett egészen a gróf mögé.

— Elment az esze tekegyelmednek? Van már magyar király s mi annak a földjén állunk. Mátyás...

— Ebnek királya, nem nekem. Mikor tették fejére Szent István koronáját...? He...? Felelj öcsém, ha tudsz...

— Mit tehet, ha Frigyes magánál tartja a koronát? S ne feledd, a korona mellett kard is van. Az ország kardját pedig kemény kéz markolja; Mátyás keze...

— Tán megijedtél, hogy így szólsz? Akkor rajta... indulj vissza, udvarolni Hunyadi kölykének. Szacsвай elkomorodott.

— Tudod, hogy hű barátod vagyok Neked is, Ujlakinak, meg Garainak is. De óvatos. Még azt sem tudjuk biztosan, megkoronázták-e már Frigyest Németújhelyen...?

Bazini tarsolyába nyúlt; széles, részeg mozdulattal pecsétes pergament csapott ki az asztalra:

— Íhöl-e... olvasd magad, ha ugyan tudsz a betűhöz. Ma kaptam, még útközben. Salzburg érseke maga írja.

Felragadta kupáját és fenéig itta. Felhevültségükben egyikük sem vette észre, hogy a házigazda csendesen eltűnt mellőlük.

★

Farkas Balázs lassan visszahúzódott a zenészek mellől. A tánc most abbamaradt s a fiatalabb főurak, akik asszony nép hiányában jórészt egymással

rúgták a port, az oldalasztalon sorbaállított, telt kupák körül csoportosultak. Erzsébet asszony, a ház úrnője, éppen abban a percben tűnt fel fehéringes szolgalegények élén, hatalmas tálcák parancsnokaként. Mintha semmit sem látna az elfajult tivornya visszataszítóságából, szíves háziasszonyként lépett csoportról-csoportig, hideg sültet és mézespogácsát kínálva, kinek-kinek tetszése szerint.

Balázs szeme továbbrebbent a kijárat felé. Arra tűnt el Büky Zsófia vagy ötmiatyánknyi idő előtt. A diák megegyszer körülnézett s egyszerre megdobbant a szíve. A fáklyák rőt lobogásában a távolabb állók arcai már nem látszóttak tisztán; s ebben a percben mégis megérezte, hogy Drágfy Gergely sincs a szobában. Pont Drágfy Gergely, aki egész este legtöbbször forgolódott Zsófia körül s akinek veszett híre volt asszonydolgokban országszerte.

Megkerülte a muzikusokat, lassan a kijárat felé sompolygott, de amint túljutott a vendégek gyűrűjén, két ugrással a sötét folyosón termett. A hatalmas háznak ezt a részét mindössze két fáklya világította meg; egy a konyhaajtónál, amely éppen szemben volt a folyosó túlsó végén, a másik körülbelül félútán. Jobbra-balra ajtók nyíltak a folyosóból; hálókamrák a vendégek részére. A háziak az épület túlsó, keleti szárnyában laktak.

Farkas Balázs arra gondolt, hogy kimegy a kertbe s a másik, kisebb bejáraton keresztül igyekszik elfogni valamelyik belső cselédet, hogy megkérdezze: nyugvóra tért-e Zsófia leányasszony; de amint a hálófűlkék sora mellett haladt, hirtelen szőfoszlányok ütötték meg a fülét.

Roszzat sejtve állt meg s fülét az ajtó tölgyfalap-
jára tapasztotta. Azonnal megismerte Zsófia és Drágfy
hangját:

- Engedjen, kegyelmed...
- Kérj, amit akarsz, vadgalambom, csak ezt ne.
- Kiállok
- Csak tedd; kardosan jöttem ám ki utánad.
- Mint a tolvaj... engedjen! Hé!

Parkas Balázs belökte az ajtót s ökölbeszoruló
kézzel állt meg a küszöbön. A szobában már derén-
gett a közeledő hajnal s a félig nyitott ablaktáblán
keresztül érezni lehetett március derekának csipős, de
földszagú lehelletét. Zsófia egészen a falnak szorulva
állt. Drágfy szorosan mellette, hogy a leány sem
jobbra, sem balra nem menekülhetett. Zsófia haja félig
kibontva borult a vállára; lelógó végét a keresű, fehér
kéz szorongatta, mintha attól várna segítséget.

A diák rögtön megértett mindent. Zsófia leány-
asszony tánc közben meghomlott haját akarta meg-
igazítani, azért húzódott vissza az üres szobába;
Drágfy Gergely pedig kileste a véletlen alkalmat s rá-
tört, mint farkas a gyanútlan bárányra.

Az ajtónyitás zajára Drágfy villámgyorson hátra-
fordult, de arra, hogy kardot rántson, már nem volt
ideje. Balázs mellette termelt s fiatal, makkegészséges
izmainak minden feldühödött erejével kapta el mellén
az atillát. Egyet esavari rajta, azután megrázta a szé-
dülten pergő félrészeg alakot, mint molnár a zsákok.
S Drágfy a következő másodperchen kirepült a nyitott
ajtón; csattanva nekivágódott a szemközti falnak, az-
után összeomlott, mint egy börduda.

De a diáknak még ez sem volt elég. Ismét hozzá-

ugrott, felcibálta a földről, kirántotta görbe kardját és
kettélroppantotta a térdén.

— Így, hitvány szemét... Most már mehetsz.

Zsófia tekintete rémülten meredt az eltört kard
darabjaira.

— Mit tett, Balázs... ezért felkoncolják.

— S ha úgy is lenne — vont vállat a diák —
kegyelmedért, Zsófia még az éltém is hitvány áldozat
csupán.

Szemben álltak egymással s égő tekintetükben
félreérthetetlenül benn parázslott fiatalságuk minden
egymás felé lobogó szenvedélye. Csak akkor rebben-
tek szét, amikor Bükv Dénes hangja váratlanul meg-
csendült a hátuk mögött.

— Mit történik itt?...

A diák a szédülten és motyogva tápászkodó
Drágfya mutatott.

— Ez az eb megsértette a házat, amely szíves ven-
dégül látta; móresre tanítám emberül.

— Kardját s törted... elment az eszed?...

Felsgítette Drágfyt s intett néhány szolgálónak,
akik üres tálakkal éppen távozóban voltak a konyha
felé.

— Lovához kíséritek Drágfy urat. Kissé megszé-
dült, jót fog tenni neki a friss levegő.

Azután a vendéghez fordult. Hangját lefojtotta,
hogy ne hallja senki.

— Drágfy öcsém... nem kértem, mi történt;
mert félek, hogy meg kellene feledkezmem miatta a
vendégjogról. De nézd, hogy egyhamar arccal se for-
dulj a házam felé, mert nem állók jót magamról. Me-
hetsz...

Erélyes karmozdulattal, amely esetleg búcsú-ölelés is lehetett, a legényekhez taszította Drágfyt. Csak akkor szólalt meg, amikor azok már jó pár lépést eltávolodtak.

— Zsófi te pihenni térsz. S ha netán hozzád nem méltó gondolatok férkőztek volna agyadba, ajánlom, aludni ki őket.

Hangja nyers volt és parancsoló s amint utolsó szavainál a diákra tekintett, világosan látszott az arcán, hogy a jelenetből a két fiatal szerelmét is megértette. Úgy tett mintha nem látta volna Zsófia fel-törő könnyeit s a rémült, elkínzott tekintetet sem, amivel a leány Farkas Balázstól búcsúzott.

A diákhoz fordult:

— Kövess.

És a vendégszoba megkerülésével előremutult a hosszú folyosón

★

A diák lakócellájába ment, amelynek ablakánál magas íróasztal állt pislákoló faggyúmécsevel. Körül a fal mellett, polcokon pergamenttekercsek, írások és néhány könyv sorakoztak: gazdasági elszámolások, meg néhány másolat, amit Balázs diák remekelt évek folyamán.

Bükv intett.

Végü pergament és írd

Karjait hátán összefonva megállt Balázs háta-mögött s mély fojtott hangján diktálni kezdett:

Főlséges Király Úr! Legmegbízhatóbb emberem-mel küldöm ezen sebes sorokat Te Főlségednek. Én,

Büky Endre, Isten kegyelméből és Te Fölséged jóin-
tulatából Galambos, Rácsa és Denesfa dunántúli köz-
ségek ura, alattvalói hódolattal jelentem, miszerint
Bazini gróf, Drágly Gergely úr, Szacsav Boldizsár úr
s még mások képes kísérettel megszálltak házámban.
Tőlük tudom, hogy miként ők, Garai úr, Újlaki úr,
Elderbach úr s még többen más-más uton Németújvár
felé igyekeznek. Frigyes császárhoz azzal a céllal, hogy
Fölségedet s honukat elárulják. Bazini úr ma értesi-
tést kapott, hogy Frigyes császár népes sereggel Német-
újváron táboroz, ahol is ezen hónap 4-én Salzburg
érseke a magyar Szent Koronával Magyarország és
részei királyává koronázta. Kérem Te Fölségedet, ne
habozzon megtorlásként lecsapni a bitorlókra, mert
akik Németújvár felé igyekeznek, miként engem is
Bazini úr, minden nemest Frigyes pártjára hódítani
igyekeznek.

Te Fölségednek alattvalói hódolattal

Andreas Büky nobilis.

Borszínű viaszdarabot vett elő a mécszláng fölé
tartotta, a pergamenre csipegtette azután rányomta
hatalmas pecsétgyűrűjét. A diák némán nézte a jele-
netet; ismerte gazdáját s tudta, hogy az előbbi esemé-
nyeknek még következményük lesz.

Büky Endre még egyszer megnézte a levélen a
manupropriát, majd váratlanul szembefordult Farkas
Balázssal:

— Idehallgass.

— Hallgatlak, uram.

— Felelj nekem: de igaz hitedre: mióta értitek
egymást Zsófia leányasszonnyal?...

Balázs lehajtotta a fejét:

— Nem értjük egymást, uram. Soha szó szerelemről nem volt köztünk, bár nem tagadom, megcsókolnám még lábnyomát is a porban. Mindössze játékokról beszéltem neki, miket külhonban láttam s pár verset próbáltam írni, aminőket Petrarca írt Frankországbán.

— Úgy. S mindezt a hátam mögött hálából azért, mert kiemeltelek a jobbágysorból, pápához adtalak s később lehetővé tettem számodra, hogy világot láss.

— Tudom uram, hálával tartozom néked. Igyekeztem is, hogy mindig szívből szolgáljalak.

Büky pár percig hallgatott, azután gyors mozdulattal a diák elé tölta a levelet.

— Im az írás. Nyeregbe ülsz s vágatsz Budára, ahogy csak erődből te'ik. Megkeresed Király Urunkat s ha életed árán is, saját kezébe adod.

— Úgy lesz, uram.

— Azután — nem kell többé ide visszatérned. Úgy veszem megszolgáltad, amit éretted tettem s becsülettel szolgáltad meg.

Farkas Balázs érezte, hogy elsápadt:

— Elkergetsz, uram?

— Nem kergetlek el, de itt sem maradhatsz. Nem élünk olyan idők, amikor célja volna az álmodozásnak. Vagy szaladnál-e fölötted futó felhő után? ... Büky Zsófia pedig ilyen felhő .. legalább számodra az. Értetted, ha érteni akarsz.

— Érttem, uram. Köszönöm eddig való jószágodat. S a levelet eljuttatom Mátyás királyhoz, életemre mondom.

Összehajtotta az írást és övébe rejtette. Azután

viszsa sem nézve indult az ajtó felé. Vállas, magas alakja pillanat múlva feltűnt az udvaron, amint a készülő vendégek sorai között az istálló felé igyekezett.

MÁSODIK FEJEZET

(Áprilisi orkán.)

Amikor tajtékos, remegőlábú lovát bekötötte a budai vár alatt húzódó út egyik fogadójának istállójába, késő éjszaka volt, de Farkas Balázsnak is sajtott minden tagja. Egy nap fél éjszaka alatt háromszor váltott lovat s most, hogy megérkezett összecsavart felleghajtóján, rövid, olasz spádéján s néhány dénáron kívül nem volt semmi földi jószágga. A diák ezzel kevesett törődött; külföldi útjainak még kitudusabban vágott neki s megtanulta, hogy az írástudás magában elég a tisztességes megélhetésre. Igaz viszont, hogy eszébe sem jutott a közeljövőben írástudását kamatoztatni; egész más tervek jártak a fejében.

A hosszú x-lábú asztalok mellett még égtek a faggyúmécsesek s néhány várbéli ember ilta a savanykás bort. Nagybőjt lévén Balázs is csak kenyeret, meg bort rendelt. Alig látott hozzá azonban a falatozáshoz, kint ismét lódobogás hangzott fel a kegyetlenül csípős bőjti szél zúgásán át. Azután sarkig vágódott az ajtó s három kardos, sötét köpenybe burkolt alak nyomult az ivóba. Egyikük ráordított a sebtiben ugró csaposlegényre.

— Hé, fiú... egy diákot keresünk. Itt kell bujkálnia valamerre. Láttad-e?...

Farkas felkapta a fejét. A hang ismerős volt előtte s hogy a köpenyes hirtelen elfordult, a mécs fénye is az arcába esett. Azonnal ráismert; Drágfy volt. A diák agyában villámgyorsan kergetőztek a gondolatok; Drágfy harmadmagával vette üldözőbe s másfél napja állandóan a nyomában van. Lehet, hogy az elszenvedett sértés megbosszulásának tüze hajtja, de nem ez az igazi ok, amiért egész Budáig eljött.

Buda túl veszélyes hely olyan ember számára, aki éppen Frigyeshez volt átszökőben: a személyes bosszút viszont egyedül illik végrehajtani. Tehát nem lehet másként: az összeesküvők valamikép rájöttek arra, hogy Büky Endre híradással élt Budára terveikről s most a levelet akarják idejekorán megszerezni. Erre pedig a legegyszerűbb mód, ha személyes bosszú ürügyén végeznek vele.

Farkas Balázs Firenzében Amadeo Cerottinak, a középkor egyik leg híresebb pap-vívójának famulusa volt évekig s később François Villon Párizsában a spádé mellett megtanult vívni karddal, rövid törrel, sőt furkósbottal is. Párizsban aligha okozott volna neki gondot három ellenfél; de tudta azt is, hogy Magyarországon a vívás nem művészet, vagy tudomány, hanem egyszerűen életeleme minden harcoló nemesnek.

A csaposlegény odalépett az érkezőkhöz s egész közel hajolva valamit súgott nekik. Farkas érezte, hogy ütött az utolsó pillanat a cselekvésre. Körülnézett: éppen mögötte jókora repedés látszott a falban, amelynek kövei gyanúsán emlékeztettek a régi római légiók hosszúkás, merevformájú tégláira. Gyorsan kilúszta övéből a levelet és becsúsztatta a keskeny résbe.

— Azután felállt. Fellegbajtóját könnyed, hányaveti mozdulattal lökte félre, megigazította övén a spádét és előrelépett.

— Diákokat kerestek, nemes urak? Tán csak nem engem, hiszen én is diák vagyok ..

Drágfy rápillantott s egyszerre olvat hördült, mint a vadkan, amelyet megleptek rejtekhelyén

— Ez az ... — dörrent a hangja s a következő pillanatban kirepültek a kardok a hüvelyekből.

Farkas villámgyorsan pattant vissza az asztal mögé s még ugyanazzal a lábmozdulattal előrerúgta a könnyű fenvő-alkotmányt. Az első legfürgébb támadó megbotlott benne, s fejjel előrezuhan egyenesen Balázs spádéjába. A diáknak alig maradt annyi ideje, hogy visszarántsa a tört és hátrálni kezdjen Drágfy zápormódra rázúduló csapásai elől. A harmadik támadó megbotlott társának vergődő testében s míg egyensúlyát igyekezett visszanyerni, a diák fürgé csapása kiütötte kezéből a kardot. A fegyver az asztal mellé esett s Balázsnak sikerült félreugrania; ezzel már két támadót sikerült félreállítania a küzdelemből.

Drágfy azonban még a vártnál is keményebb ellenfélnek bizonyult; lehet hogy ismerte az olasz vívás fogásait mert nem ugrott be a könnyű csuklómozdulatok cseleinek, hanem éppen ellenkezőleg, a maga magyaros, vállból, könyökből vívó módján egvík veszelvényes támadást a másik után indította anélkül, hogy sietett volna. Miután a várbeliek megszeppenve a falhoz húzódtak s szemlátomást eszükbe sem jutott hogy beleavatkozzanak az idegenek dolgába, volt ideje s tudta, hogy a fürgé védekezésre kényszerített diák előbb-utóbb belefárad a harcba. Akkor pedig a nehéz

kard súlyának feltétlenül érvényesülnie kellett a könnyű spádeval szemben.

Farkas Balázs maga is érezte, hogy lassan behozhatatlan hátrányba kerül Drágfyval szemben; villámgyorsan hátrált tehát, hogy Drágfyt minél meggondolatlanabb támadásra ingerelje; amikor azonban Drágfy lesújtó kardja éppen möldbekoccant, hirtelen „bokkolt” s a mély térdhajlításban előredülve meglendítette törét. Érezte, hogy a penge ruhát szakít, húst ér s csonthoz akadva meggörbül, ismét védekezésre készen huzódott vissza, ebben a percben azonban harsány hang csattant meg az ajtó küszöbén.

— Hej, felebarátaim... aki lelketek van, abba-hagyjátok mért!

— Király katonái!... — szakadt fel a megkönynyebbnélés a falhoz lapuló polgárokból.

Szavuk egyszerre meghozta Farkas Balázs hangját is.

— Árulói! — kiáltott még egyre forgatva a spádét — Király, úr ellensége.

Nem sok jót várt a felvilágosítás eredményétől, arra meg, ami bekövetkezett, legkevésbé sem számított.

Drágfy Gergely villámgyorsan megfordult. Szinte ugyanazzal a lendülettel, amellyel még Farkas Balázst támadta, az ajtó felé ugrott. Kardja félelmes erővel suhogott meg a levegőben. A féltucat katona, akiknek inkább csak árnyéka látszott a küszöbön álló vezető mögött, alig tudott idejekorán távolni előle.

A következő másodpercben már el is tűnt s a lihegő diák még lélekezethez sem jutott, már felhangzott lovának gyorsan távolodó patkódobogása.

— Utánal — harsogta az őrzővezetője, Balázs azonban leintette:

— Hagyjátok, vitézek. Lóval van, ti pedig gyalogszerrel. Inkább azt nézzük meg, emezekbe itt, lehet-e még lelket verni...

A katonák vezetője közelebb lépett.

— Csatlósok ezek, nem nemesek, — mondta megvetően, s kardja hegyével piszkálta az elnyúlt testek ruházatát.

A diák lehajolt hozzájuk. Az első, aki valósággal beleesett spédájába, halott volt; a penge a törkát járta keresztül. A másik éppen csak elkábult, amint estében beleütötte fejét a feldöntött asztalba; félkupa bor, amivel a diák nyakonlódította, csakhamar magához térítette.

A katonák vezetője türelmetlenül intett.

— Karddal viaskodtál s nem tudod-e, hogy az békeidőn tilalmas dolog Budán?... Velünk jössz te s ez a másik is.

— Ki katonái vagytok?

— Nagy Simon úré, de várbéli szolgálaton. Nos jössz-e, vagy vitesselek?

Farkas Balázs a falig hátrált.

— Indulok, — szólt engedelmesen s mire ki- mondta, már nála is volt a levél, amit a falnyílásba rejtett.

A katonák felráncigálták a holtrarémműlt és még mindig szédelgő csatlóst; nem valami kíméletes módon taszigálták maguk előtt s így a szuroksötét éjszakában is aránylag gyorsan haladtak egy meredek, a diák előtt ismeretlen ösvényen fölfelé.

Félórába telt, amíg elérték a külső fal kapuját s

azon túl még egy kapu következett. Azon belül, a
tag bástyafalban apró szoba nyílt, amelynek aj
alól mécsvilág szűrődött ki. A katonák vezetője n
állt az ajtó előtt.

— Lépj be. S úgy beszélj, hogy Nagy Simon
elé állítalak.

Farkas Balázs levette gyűrött süvegét. Hur
rogva nézett szembe a füstölő mécsvilággal, n
mögött alacsony asztalnál, vállas, kurtaszakállú, ar
lag fiatal férfi ült.

— Mi baj megint? — mordult álmosan az ő
vezetőjére.

— Imhol ez a legény. Diáknak mondja maga
azt állítja, király urunknak hozott írást. Viad
kaptuk a Bécsi-út ivójában.

— Viadalon?

— Karddal vívott s egyet megölt támadói k
A második megszökött, a harmadikat sérülten
gunkkal hoztuk.

— Jól van, elmehetsz.

A katona kilépett az ajtón és csikorogva húzt
maga mögött. Nagy Simon felállt és odalépett a
mellé. Hosszú percekig vizsgálta szóltanul.

— Igaz, hogy király urunkkal kívánsz szólni
kérdelte végül érdesen.

Balázs megrázta a fejét:

— Szólni nem; csupán egy írást kell kézbead
Országos ügyben.

— Ki küldött és honnan jöttél?...

— Büky Endre úrtól a Bakony széléről. F
ricus készülődéséről hozok hírt.

Nagy Simon szája elhúzódott:

— Tudunk róla; róka az, aki hitványul kerügeti a nyáját.

— De most királlyá tette magát Németújvárosban, Szent István koronájával...

— Honnan tudod?

— Íródeákja voltam Büky urannak s ez a levél az én manuskriptám.

— Kivel vívtál és miért?...

— Úgy vélem, a levelet akarták tőlem megszerezni.

— De ki?

— Drágfy Gergely.

— Drágfy? — Nagy Simon akkorát ugrott, hogy a diák szinte belehökken — Ember, ha hazudsz...

— Nem szokásom. Uram házába szálltak egész csapattal, akik innen szöktek Frigyes úrhoz. Bazini gróf, Szacs vay Boldizsár és Drágfy is. Mi összeszólalkoztunk Drágfy úrral s annak során elvettem és kettétörtem kardját. Lehet, azért vállalkozott az üldözésemre.

A hadnagy elfordult:

— Drágfyt ismerem. Cimborám volt asszonydolgokban, ivásban, harcban. Ha áruló lett, méltó a halálra; ha rágalmaztál, akkor viszont velem gyűlik meg a bajod.

— Ott leszek. Nem kenyerem a rágalmazás.

— Reggel urunk elé állítlak. Addig azonban itt maradsz. Kipihenheted magadat az én fekhelyemen.

Feltette süvegét, marokrafogta kardját és kilépett az alacsony ajtón. Pillanat múlva nehéz lépések közeledtek s Farkas hallotta, amint valaki nyögve előretolja az ajtón a nehéz rezeszt.

Vállat vont.

Végigdobta magát a keskeny, szénával bélelt fekvőhelyen, betakaródzott felleghajójába s perche sem telt, úgy aludt, mint a bunda.

HARMADIK FEJEZET.

(A körmendi csata.)

Farkas Balázs fáradtan hevert a gyérifűvű domboldalon, szélárnyékban. Néhány nyírfa állt mögötte, azoknak a törzsét vad áprilisi orkán hajlítgatta, mint a nádat. Néha roppanva eltört egy ág, egyébként még a táborverés zaját is elnyomta a szél nekivadult orgonája.

Alkonyodott.

A nap vörösen búcsúzott az égtől s a távoli, mélyenfekvő falu háztetői szinte lángoltak a rőt lobogásban. Hideg volt; áprilisi éjszakai fagyokkal köszöntött be abban az évben.

A diák az elmúlt napok eseményeire gondolt. Két vasárnap sem múlt el azóta, hogy útrakelt Buda felé egy viharos hajnalon s azóta íme: nem íródeák többé, hanem király katonája Nagy Simon hadnagy seregében.

Ismét látta magát, amint a hadnagy kíséretében korareggel nekivágtak a vár cikornyás folyosóinak; hallotta az ébredő várnétség gondtalan csevetelését s visszaemlékezett a pillanatra, amikor egyszerre megjelent előttük a király.

A diák abban a pillanatban kis csalódásfélét érzett.

A nagy Hunyadi kisebbik fia egész fiatal volt még; éppen a tizennyolcat töltötte be, de csúpasz képe miatt annyinak sem látszott. Rőtszőke haja hullámos fűrtökben övezte arcát; válla széles volt, lába rövid, orra éles, ajka kissé előrcugró. De amint szóra nyitotta száját, Farkas Balázs hátán egyszerre végigviszolygott a felismerés: az ember nem közönséges bárki-fia; ez úgy tud akarni, mint ebben az országban talán senki s amit egyszer akar, azt tűzön, vason, véren át, keresztül is viszi.

Pedig a hangja is halk volt és kellemesen csengő, amikor megszólalt.

— Hiszek Büky Endre üzenetének. Más híradásokból is értesültem már Fredericus készülődéséről s te, diák, nagy szolgálatot tettél, a gyorsasággal. Mit kívánsz jutalmul?

A kérdés olyan közvetlen és váratlan volt, hogy Farkas Balázs valósággal beleszédült. Mit kérjen?... Ha szól bizonyára akad számára hely a kancellária fródeákjai között; de vajjon ezt kell-e tennie?... Hirtelen felemelte a fejét:

— Te felséged engedelmeivel arra kérem: véteszen fel a királvi ármádiába.

— De hisze: azt mondtad: diák vagy?...

— Párisban s Florenzben jártam az univerzitást; de értek a kardforgatáshoz is. Tegnap három ellen verkedtem s talán nem rosszul.

Mátvás Nagy Simonra nézett:

— Igaz ez?...

— Igaz. — bólintott a hadnagy — Spádéval vív, amit nálunk nem sokan mivelnek. Három támadója közül egyet megölt, egyet megsebesített, a harmadikat pedig megfutamította. Felséged engedelmével én magamhoz venném

Míg beszélt, élesen figyelte a diák arcát. Balázs-nak éreznie kellett, hogy a nagy készségben van némi fenvegetés is: Nagy Simon azt akarja, hogy kéznél legyen, ha rágalmozása esetleg hebizonyul.

A király bólintott.

— Nos, vedd fel. S ha valóban olyan jól kezeli a spádét, legyen gondod rá, hogy oktassa is a többieket. Bár egyelőre... más feladatot szántam neked.

Megfordult és az ablakhoz lépett, amely alatt a város házain túl szélesen és áradlan hömpölygött a Duna. A király hosszasan nézte a képet s egyszerre magáhozintette a hadnagyot.

— Nézz le... milyen áradt a víz, szinte ijesztő. Azt hinné az ember, hogy holnap kilép medréből és előtt mindent anélkül, hogy védekezni tudnánk el-lene. Idén azonban lassan jött a tavasz: nappal olvadás után éjjel fagyott s pár enyhe napot hűvös bőit-vége követ. Míg minden tart, lefut az áradat. Fridericusban is váltogatla egymást a hideg és meleg, a fé-lelem és a nekibuzdulás. Akik hozzá akartak menni, már nála vannak s miután az erő még mindig engem ismer urának, nincs mitől félnünk. De...

Elhallgatott s csak perenyi szünet után folytatta:

— Úgy kell tennünk nekünk is, ahogv a jobbá-gyok lesznek vihar elött. A vad áprilisi orkán könnyen szétzilálja a szénaboglyákat, ha időben le nem

kötik. Azért, ha piros az ég alja, a jobbágy sielve rohan a kenderkötéssel. Így van?...

Mosolyogva nézett a hadnagyra, aki értetlenül csóválta a fejét. A király erre Parkashoz fordult:

— Na diák, te pallérozott ész vagy. Mit akartam mondani az előbb?

Balázs habozás nélkül felelt:

— Te felséged bizonyára tudja, milyen erőkkal tört be Fridericus Németújhelyig. Most talán a lázadó magyar urak csapatait várja, amelyek — ha összejönnek —, áprilisi orkánként akarja feldúlni földjeinket. Kenderkötél kell tehát, de gyorsan; csapat, amely meggátolja az erők egyesítését.

— Látom, forog az eszed; így akartam megmagyarázni magam is. — bólintott Mátyás s a hangjában elégedettség csengett. Azután ismét Nagy Simonhoz fordult. — Akkor hát hallgasd parancsomat. Csapatod, a várbeli szolgálatra rendelt sereg hatezer lovas és ugyanannyi gyalog fő. A lovasokkal holnap reggel indulsz; sietsz, amennyire csak a lovak fárasztása nélkül lehet. Élelmet sem viszel magaddal három napnál többet. Beéred Fridericust ott, ahol beéred. Rácsapsz azonnal s nem kíméled sem a vértet, sem a vértest. Érted?

— Felséged parancsára: úgy teszek — csillogott Nagy Simon szeme.

Mátyás elgondolkozva nézett rá.

— Ez létszen úgy-e, első önálló hadvezetésed?

— Úgy vagyon; de nem fog csalódni bennem te felséged.

— Remélem is. A gyalogság hiánya ne nyugta-

lanítson. Ha kell, szállíts lóról pár száz embert, de csak közvetlenül az ütközet előtt. Magam a gyalogsággal ott leszek közvetlenül a hátad mögött.

Nagy Simon szeme kerekrenyilt:

— Ha te fölségednek serege van túl a Dunán, miért nem adja azt is a kezem alá? Több kéz többet üt...

— Mert nincs ott seregem, legalább is megbízható nincs. De azért ott leszek, biztos lehetsz benne.

Elboesájtóan intett s az udvari kanonokokhoz fordult, aki súlyos pergamen-tekeresekkel már percek óta köhécselt az ajtó közelében.

Négy napja ennek s már ime, Körmenál alatt állnak Nagy Simon hatezer lovasával. Farkas Balázs is közéjük tartozik, még hozzá évi hat aranyló-pénz-zel. S tudja azt is, hogy miként jár a király alig kétnapi járóföldre a hátukmögött hatezer válogatott gyalogossal.

Először nem értette, de amikor belelátott az események hátterébe, megvizsgyogott a háta a meglepetéstől. Az történt ugyanis, hogy mire a királytól jövet Buda piacára értek, már lovas hírnökök vágattak végig az utcán s harsány kürtszóval hirdették: a király minden lovasszekeret aranyért vesz. Aki pedig vonakodnék szekerét átadni, attól elveszik arany nélkül s ráadásul megfosztják szabad költözködési jogától. S az arany csengése kedvére lehetett a budai főlekeknek, mert alig fordultak kétfőt, máris hosszú

sorokban húzódtak a szekerek a királyi kincstár szűk, boltozatos kapuja felé.

Farkas Balázs egyszerre megértette, mit akar a király. Nyolcsáz szekeret szedtek össze másfél nap alatt s lehet, hogy később még többet. Az út végig a Dunántúlon jobbra Hunyadi és papi-birtokokon keresztül vezetett s itt is, ott is bőven állt a takarmány. Mátyás tehát szekérra rakott hater gyalogost s megeresztett kantárral vezette őket a lovasság után. Nincs hírnök, nincs kém, aki Frigyesnek tudtára adhatná ezt a boszorkányos gyorsaságot; a lovasság megjelenése kétségtelenné teszi a győzelmet.

Felállt és elnézett Kőrmend házai felé, azután lassan leballagott a völgybe, ahol már állt Nagy Simon vezéri sátra. A hadnagy a századfőknek adott éppen utasítást s amikor megpillantotta a diákot, magához intette.

— Pihenj te is... hajnalban megindulunk.

Balázs elgondolkozva nézett a házak felé, amelyek baloldali nyílásán túl napnyugta előtt még tisztán lehetett látni az idegen vérték csillogását.

— Szólnék valamit, ha nem sérteném.

— Beszélj!

— Valahol azt olvastam, hogy Caesar a gallusok ellen viselt harchoz egy alkalommal hatalmas rab-szolgacsapatot vitt magával Ezeknek az volt a dolguk, hogy alkonyattájt, amikor már az ellenség közelébe értek, táborveréshez fogtak. Miután a sötétség eltakarta őket, a gallusok azt hitték: Róma fiai pihe-

nésre készülnek. Ugyanakkor a csatarendbe állított légiók megtámadták és lemészárolták őket.

— Mit akarsz mondani ezzel?...

Farkas Balázs körülmutatott.

— Ugyanilyen a mi helyzetünk is. Fridericus vértesei hallják a cölöpverés zaját s azt hiszik, kifárasztott bennünket az erőltetett iram. Ha hadnagy uram pár tucat embert hátrahagyna, hogy lehetőleg nagy tármával verjék tovább a sátrakat, a többiekkel pedig megkerülné a falut, úgy meglephetné Fridericust, hogy telán nem is kerülne komoly harcra sor.

— Ostobaság. Ló és ember egyformán fáradt.

— De nem annyira, hogy egy rövid ütközetet nem bírna végigküzdeni. S tudjuk jól: baj esetén itt áll a király a hátunk mögött.

Néhány századfő hangosan helyeselt, Nagy Simon azonban leintette őket:

— Már kiküldtem néhány kémét. Hajnalra tudni fogom, hogyan állnak fel odaát s reggel támadunk. Punktum. Pihenjete addig.

Sarkonfordult és bement a sátorba.

Farkas Balázs sem tehetett mást, elindult, hogy nyugalmas helyet keressen magának: Le hiába próbált elaludni, nem jött a szemére álom.

Éjfél tájban különös zajra riadt; először úgy tűnt neki, mintha eső kopogna száraz faleveleken, később azonban felismerte a közelben surrandó lépések zaját. Felpraugrott és felkötötte kardját; már éppen indult volna a vezéri sátor felé, amikor valahol messze, egyik ersem elkialtolta magát. A kiáltás nem riadó volt, hanem kétségbeesett, hörgősbe fulladó halálordítás. Utána, mintha csak jeladás lett volna, ezer torokból

barsant fel a csatakiáltás s a mélyen alvó tábor egyszerre pokollá változott. Először lovasroham söpört végig fölöttük legázolva sátrakat, podgyászt és szekereket; azután gyalogság következett módszeresen és csaknem minden ellenállás nélkül öldökölve.

Nagy Simon sátra fölől felhangzott először a riadó, de mindjárt utána a visszavonulás éles kürtjele.

Farkas Balázs a tábor szélén állt s miadőrté az első pillanatban kellett egy támadó lovas rohamút elhárítania. Először arra gondolt, hogy berohan a tábor közepébe menteni a menthetetlent, vagy becsületes katonahalált halni; de azután más jutott eszébe. A tábor körül tucatjával szaladgáltak az elszabadult, megvadult lovak. Egyet közülük sikerült elfognia s amúgy szörén felpattant rá. Még javában dúlt a harc, amikor már nekivágta a vad éjszakának.

NEGYEDIK FEJEZET

(A király beavatkozik.)

Tulajdonképpen fogalma sem volt, merre kell mennie, ezért a hutezer lovas alig "élnapos" csapását választotta. Amint hajnalodott egyre tisztábban ismerte fel a nyomokat s éppen felkelt a nap, amikor kis távolságban megpillantotta a király táborának főtönzött szekérsáncát. Még az őrök sem szállott le róla.

— Hírvivőként jöttem. A király urral kell szólnom.

— Még nyitarszik.

— Fel kell keltetni.

— Menj tovább. Majd az őrség vezetője határoz.
Továbbugratott. A királysátor előtt azonban már nem ment olyan könnyen a dolog. Az őrség parancsnoka kérdezgetni kezdett, akadékoskodott, tiltakozott. Még javában vitakóztak, amikor hirtelen meglebbent a királyi sátor bikorszőnyege s teljesen felöltözve megjelent előttük Mátyás király.

— Ki kar beszélni velem?

— Egy lovas, uram... de nem vallja be, mit akar.

A király Balázsra nézett:

— Te vagy az a diák? Nos, lépj be és beszélj.

Farkas Balázs úgy érezte, hogy lábai felmondják a szolgálatot. Nyelve is botladozott, amikor végre megszólalhatott:

— Felség, ég az arcom, hogy éppen nekem kellett elhoznom a hírt: az ütközetet elvesztettük.

— Máris?... Elég gyorsan...

— Váratlanul tört ránk az ellenség, miközben táborba szálltunk.

Mátyás összeráncolta a szemöldökét. Hangja indulatosan lobbant:

— Táborba szálltatok? De hát mi jutott eszébe Nagy Simonnak? Megmondtam, hogy azonnal támadni kell.

A diák lehajtott a fejét:

— A századfők legtöbbje s magam is úgy véltem, uram. De még nincs veszve minden; amennyire láttam, a sereg meglepetésében az első csatakiálásra szétszaladtak. Nagy Simon idejében megfúvatta a visszavonulót, sok veszteség tehát nem lehet. Nekem választanom kellett a becsületes katonahalál, vagy a hír-

adás között. S mert úgy éreztem, a gyors hírvives még fontosabb, mint egy ember élete, idevágattam.

— Helyesen tetted. Mindjárt megfúvatom a kürtöket. Te pihenj addig; sátramban elég hely van.

Kiment, de félrehúzza hagyta a bejáratot fedő szőnyeget. Farkas jól látta, hogy pár perc múlva őt hat főből álló lovascsapatok vágattnak el nyugat felé, a tábor pedig egyszerre megelevenedik, mint a felbolygatott méhkas.

A király eltűnt; csak jó két óra múlva került vissza s akkor már vele volt a viaszsápadt Nagy Simon és néhány megtépett századfő is. Farkas riadtan húzódott a sarokba a várható viharos jelenet elől.

Nagy Simon azonban pillanattig sem próbált meg védekezni.

— Üttesse le fejemet, Tefölséged... — mondta. — Ostoba számár módjára viselkedtem. Pedig a diák megmondta, hogy a táborverés hamis zajával tévútra vezetve az ellenséget, azonnal támadni kell...

Egyik századfő, idősebb, marcóna hadfi előlepett: — Bocssássa meg fölséged a kéretlen szót; a sereg már úgy ahogy, ismét együtt áll. Beszéltem közölők nem eggyel, de hússzal. Egyszóval kérik fölségedet: teremtsen példát: tizedeltessen meg mindnyájunkat gyáva zavarunk bűne miatt.

A király meghökkenve nézte az összetört embereket. Farkas is a szájaszélét rágta kínjában; hiszen látnivaló volt, hogy ezek itt, Nagy Simonnal az élükön nem a haláltól félték, hanem csak ügyetlenek voltak. Számukra valóban megváltás lenne az emberéletben adott tized.

Mátyás felemelte a fejét:

— Mennyi a veszteség?... — kérdezte nyugodtan.

Nagy Simon felelt.

— Sok felség. Félóráig sem tartott a harc s mégis ötszáz halott s majdnem ugyanannyi sebesült maradt a csatatéren.

— Szóval összesen ezer ember.

Előrelépett s karját gyors mozdulattal Nagy Simon vállára tette:

— Hibáztál, hadnagyom — mondta egyszerűen — de nem azért, mert rossz katona vagy. A balsors egyformán üldözhet mindnyájunkat. Ezért nem hogy megbüntetések benneteket, hanem inkább visszaküldlek az ellenség ellen. Köszörüljétek ki a csorbát, amit Frigyes csapata ütött a magyar katonabecsületen.

— Felség!...

— Várj még. Az ezerfőnyi veszteség helyett ötszáz fő pótlást adok. A te dolgod, hogy ismét harcképessé tedd csapatodat, de még ma, mert holnapig Fridericus is észbekap. A tölbi a te dolgod.

Félretolta az előtteállókat, kilépett a sátorból s valamit mondott egyik várakozó tisztnek.

A készenálló, századokra osztott sereg egyik részlege megmozdult. Mátyás visszafordult:

— Indulj, Nagy Simon. Biztos vagyok benne, hogy győzni fogsz.

A hadnagy foga megcsikordult:

— Győzők, felség, esküszöm rá s még csak telet sem pusztulok.

Századfői élén szinte kirohant a sátorból s látott, hogy lázas türelmetlenséggel pattan lóra.

Farkas Balázsnak is egyszerre szűk lett a sátor: félni kezdett, hogy a király ittfelejtí és kimarad az ütközetből. Kis gondolkozás után rájött, hogy legokosabb, ha nem várja meg a királyt. Elvégre Nagy Simon seregéhez tartozik, ott a helye a többiek között.

Kiővakodott a sátor elé s kis távolságban több más állat között valóban megpillantotta azt a nyereg nélküli lovat, amelyen idáig jött. Csaknem futva indult feléje, Mátyás harsanó, erőlyes hangja azonban megállította:

— Hé diák...

— Parancsoljon velem, Tefölséged. — állt meg zavarodottan Balázs.

— Hova indultál?

— Ahol a helyem van, Felség... a többiek után.

— Várj csak... azt mondd meg, igaz-e, hogy te tanácsoltad az azonnali támadást...

— Csak éppen említem.

— Hm... honnan jöttél rá, hogy úgy kell tenni? Tanultad a hadtudományt?

— Nem Felség. A humanitás laureátusa vagyok. Mindössze Ciceróban olvastam valamikor, hogy a nagy Caesar egyszer táborverés hamis zajával csalta törbe a gallusokat.

— Hát Tacitusról hallottál-e?

— Ismerem, uram s az annaleseket, valamennyit.

— Akkor ittmaradsz mellettem. Most van időnk addig, amíg kiküldött őrségeim nem jelentik, miképpen dől a harc. Ha rá kerül a sor, ráérsz a tartalékkal is verekedni.

Farkas Balázs nagyot nyelt.

— Tefölséged parancsára: maradok.

— Azt mondd meg, hol tanultál?

— Florenzben és Párisban, Felség.

— Le tudnád-e fordítani magyarra mindazt, amit ékes latinsággal elolvastál?

— Ha latin íráshoz hozzájuthatnék. Felség, bizonyára. Néhány kisebb beszédet s Horatius költeményeiből párat már lefordítottam Büky uram udvarházában. Csak úgy, a magam gyönyörűségére.

— Hm... annál a Bükynél, aki híradással volt hozzám?

— Igen uram. Ő taníttatott papokkal s később ő adott csizmát és pénzt is, hogy külhonba mehessek. Amikor visszatértem, írődeákja lettem egész a mult-korig.

— Úgy... akkor hát hálátlanság, hogy eljöttél tőle.

— Nem jöttem én, Felség... ő küldött.

— Aztán miért?

Balázs a nyakát forgatta:

— Nehéz sor ez, Uram király... még beszélni sem jó róla. Hogy póri származás vagyok, az volt a hiba. Mert Büky uramnak leánya vagyok s egymásra feledkezünk. Pedig csak messziről néztem, mint a festőt képet Dehát.

— Szóval itt a hiba... Na várj csak. Lóra ülsz tüstént s manuscriptját viszel Büky úrnak. Élőszóval is megmondod, hogy parancsólatom: jelenjen meg előttem Budán.

— Felség... ha miattam.

— Nem miattad, — a király hangja csaknem
nyers volt. — Ország dolga miatt.

S nagy léptekkel bement a királyi sátorba.

ÖTÖDIK FEJEZET

(Befejezés.)

Büky Endre fülig vörösen betűzgette a királyi
kéziratot. Balázs a másik szobában várt ugyan, de
nem akart hozzá folyamodni. Katona az már, nem
íródeák; semmi köze Büky Endre portájához.

„Mátyás király kedvelt hívének üdvözlettel, — így
kezdődött a manuscriptum. — Köszönjük neked hír-
adásodat, amelynek alapján idején sikerült sereget
küldenünk a betolakodó és pártütők ellen. Elvárjuk,
hogy csatádoddal együtt megjelenj Budán, hálánk je-
lének átvétele végett. Tudatjuk veled, hogy írásod ho-
zóját, egykor íródeákokat hadseregünkbe vettük s
kiváló érdemeiért nemesi rangra emeltük, „körmendi“
előnévvel, címerpajzsán lúdtollal és vágatató lóval. Más
jutalmat nem állt módunkban számára adni; biztosak
vagyunk azonban abban, hogy atyai szíved megérzi,
milyen ajándékot várna ő legszívesebben. Vedd észbe
mindezt s még a nyár előtt Budán megjelenni. el ne
mulaszd. Ez királyi kívánságunk. Mathias rex.”

— Ebkölyke... — tört ki a meglepetés az öreg-
ből a kézirat olvastán. — Ez aztán gyorsan rámpirított.

Nagy lépteivel áment a másik szobába.

— Körmendről jöttél?...

— Onnan én... egyenesen, — állt fel Farkas.

— Tudod, miként dőlt el a harc?

— Éppen akkor indultam, mikor a hírhözök megérkeztek. Fridericus serege szétszórva menekült, a pártitűk legnagyobb része halott. Köztük Drágfy Gergely is... sajnos.

— Hm... jól van az ügy... na várj csak. Fáradt és éhes lehetsz.

Kiment a szobából egyenesen Zsófiához, aki előtt persze, nem maradhatott titokban a váratlan vendég személye. Büky tudta, hol kell keresnie; az ámbituson, ahol a távozonak feltétlenül el kellett haladnia. Rászólt a leányára:

— Menj csak a vendégházba.

— Enni, innivalót vigyek? ... — örvendezett a leány

Büky Endre a fejét rázta.

— Azt majd küldök be édesanyáddal. Ott vár, akihez királyi parancsra férjhez kell menned.

— Jaj... nem.

— Már pedig úgy lesz és punktum. Elég baj, mert nagy perrahajder az ebada; nekem sohasem tetszett, bár mit tagadjam, az én nevelésem.

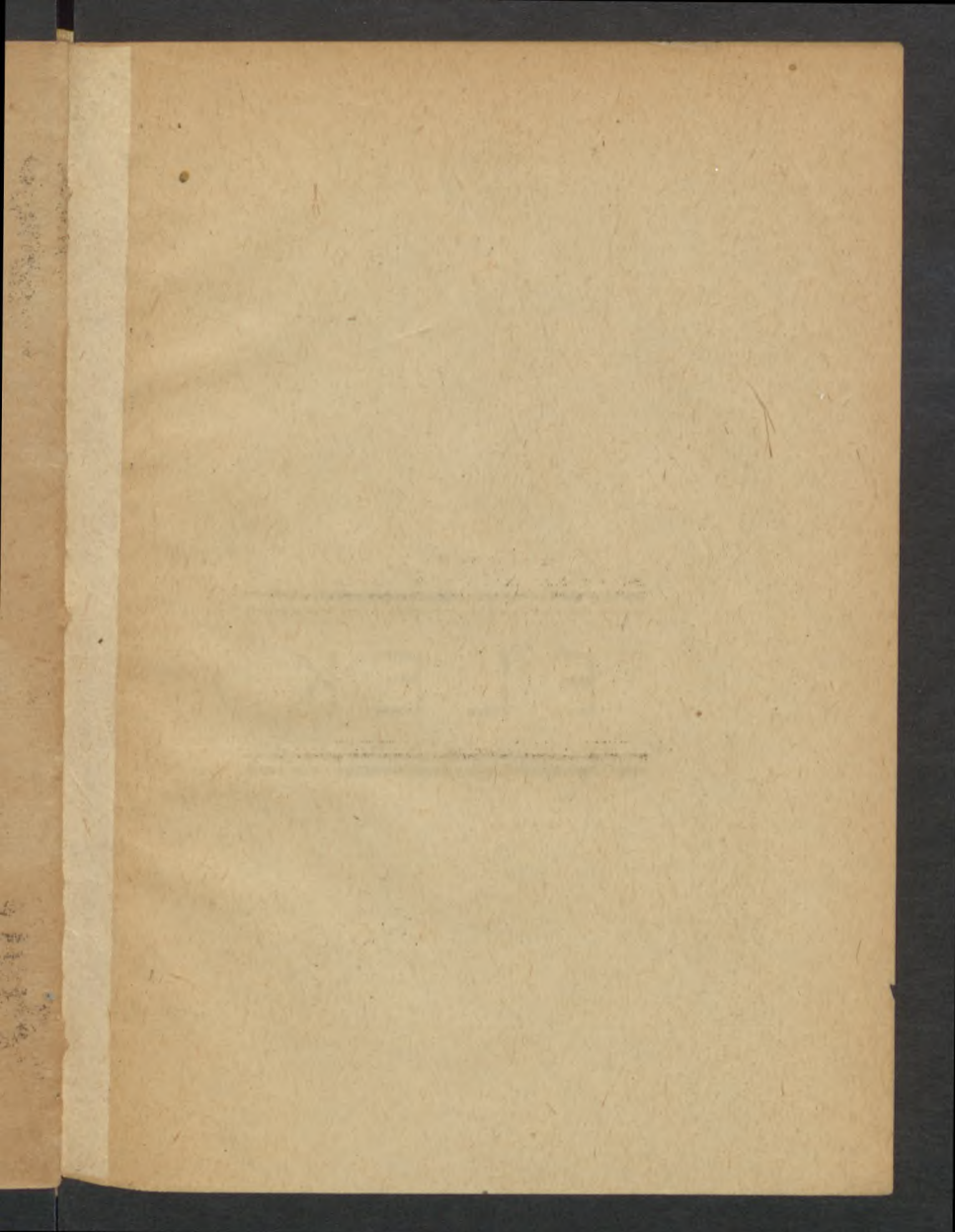
— Édesapám... csak nem? ...

— Már hogyné, ha egyszer Öfölsége parancsba adja. Na menj csak...

És Büky Endre belemosolygott a vastag bajuszába. Azon mulatott, hogy a leánya nem is hallhatta az utolsó szavakat. Olyan gyorsan ánt el a házba vezető ajtó mögött.

— VÉGE. —

2303
ALH 130097

E L E K

ATSI
7000000
1000000

